# 2.10 Likovna umetnost: prstni odtisi sloga

## Čigav čopič, čigav glas? Prepoznavanje značilnosti umetnikov z UI

**Predmet:** likovna umetnost in književnost · **Razred:** 9. razred (14–15 let) · **Trajanje:** ena dvojna ura · **UI:** učenje **Z** UI

| Kompetence, povezane z UI (okvir DUAL.AI.TEACHer) – raven učitelja | Predmetno specifični učni cilji – raven učenca |
|---|---|
| **AF-TL-2b**<br>*(Temelji UI in njihova uporaba × Poučevanje in učenje, raven 2 – reflektirano izvajanje):*<br>»Učitelji lahko organizirajo elemente učne ure, ki vključujejo uporabo UI z jasnimi pedagoškimi vlogami in strategijami za preverjanje elementov izhoda.«<br>**AF-FC-2b**<br>*(Temelji UI in njihova uporaba × Spodbujanje digitalne kompetence učencev na področju UI, raven 2 – reflektirano izvajanje):*<br>»Učitelji lahko izvajajo usmeritve, ki učencem pomagajo razvijati praktične veščine UI, pri čemer naloge prilagajajo predznanju učencev in razpoložljivim orodjem UI.« | Ob koncu ure učenci znajo:<br>• prepoznati opazne slogovne lastnosti slik in pesmi (npr. barva, poteza čopiča, kompozicija; izbor besed, podobje, ritem);<br>• razlikovati med opaženo lastnostjo, ponavljajočim se slogovnim vzorcem in špekulativnim pripisovanjem;<br>• razložiti značilne prvine sloga posameznih slikarjev ali pesnikov;<br>• povezati dokaze iz več del v »slogovni profil« ustvarjalca;<br>• oblikovati pozive, ki od UI zahtevajo, da svojo slogovno analizo utemelji s sklicevanjem na konkretna dela;<br>• analizirati opise sloga, ki jih ustvari UI, da razumejo tveganje pretiranega posploševanja in napačnega pripisovanja. |

> **Ključno sporočilo:** Prepoznati »slog« ni isto kot ga razumeti. UI lahko v številnih delih zazna površinske vzorce, vendar je za razlikovanje med pristnim slogovnim podpisom, naključno lastnostjo ali izmišljeno razlago še vedno potrebna človeška presoja, ki temelji na resničnih delih.

## Vsebina

Umetnostni zgodovinarji in literarni znanstveniki le redko neposredno poznajo umetnikove namene. Umetnikov »slog« zato rekonstruirajo s primerjavo številnih del: poteze čopiča, barve in kompozicije pri slikarstvu ali izbora besed, podobja in ritma v poeziji. Ena sama slika ali pesem lahko nakaže neko nagnjenje, šele vzorec, ki se ponavlja v več delih, pa to nagnjenje spremeni v pristno značilnost.

Vincent van Gogh je uporaben študijski primer. V približno desetletju intenzivnega ustvarjanja je razvil takoj prepoznavne značilnosti: debel impasto, kratke usmerjene poteze čopiča ter drzna, pogosto komplementarna barvna nasprotja. Ker se te lastnosti ponavljajo na stotinah slik, jih lahko strokovnjaki opišejo kot resničen slogovni podpis in ne kot enkratno odločitev.

Orodja UI za ustvarjanje slik lahko danes v nekaj sekundah ustvarijo prepričljive slike »v slogu Van Gogha«. Te slike pogosto posnemajo prepoznavne površinske oznake – vrtinčaste poteze čopiča, rumeno-modre palete –, lahko pa tudi pretiravajo ali si izmislijo podrobnosti, ki za njegov dejanski opus nikoli niso bile značilne, ali vanje vmešajo lastnosti, prevzete od povsem drugih umetnikov.

Enaka težava se pojavi pri besedilih. Orodja UI za pisanje lahko posnemajo pesnico, kot je Emily Dickinson, tako da reproducirajo površinske oznake – pomišljaje, nepopolno rimo, kratke verze –, ne da bi nujno zajela tematske in zgradbene lastnosti, ki jih strokovnjaki štejejo za resnično značilne za njeno delo.

Učenci morajo zato razlikovati med tremi stopnjami gotovosti:

**Lastnost** – kar je neposredno opazno v enem konkretnem delu.

**Vzorec** – lastnost, ki se ponavlja v več potrjenih delih in jo lahko upravičeno imenujemo značilna.

**Pripisovanje** – trditev o pomenu, vplivu ali avtorstvu, ki presega to, kar lahko podprejo dela sama.

## Potek učne ure

| Faza | Čas | Dejavnost |
|---|---|---|
| Uvodni motiv | 10 min | Pokažite dve sliki »v slogu Van Gogha«, ustvarjeni z UI – eno, ki je bližje njegovi dejanski tehniki, in eno pretirano. Učenci ugibajo, katera je bolj zvesta izvirniku, in razpravljajo, zakaj. |
| Uvodna razlaga | 10 min | Predstavitev pojmov lastnost – vzorec – pripisovanje in vaja razlikovanja med njimi na podrobnosti pristne slike. |
| Raziskovanje | 15 min | Učenci brez UI preučijo 3–4 pristna dela enega slikarja/pesnika in zabeležijo, katere lastnosti se dejansko ponavljajo. |
| Prilagajanje 1 | 20 min | UI na podlagi enega samega dela ali omejenega poziva napiše opis sloga. Učenci prepoznajo, kje si izmišlja nepodprte značilnosti. |
| Prilagajanje 2 | 20 min | Dodajo se nova dela in strožji poziv, ki zahteva navajanje virov. Učenci primerjajo oba opisa sloga. |
| Refleksija | 25 min | Učenci enak okvir kritičnega mišljenja prenesejo na sporen primer preverjanja pristnosti ali pripisovanja umetniškega dela. |

**Vodilna vprašanja: od izpisa UI do dejavnosti, pripravljene za razred**

- **Uvodni motiv – pokažite dve sliki »v slogu Van Gogha«, ustvarjeni z UI (eno, ki je bližje njegovi resnični tehniki, in eno pretirano/stereotipno):**
- *Razpravljalno vprašanje:* »Zaradi česa je to videti kot pravi Van Gogh?«
- *Uvedite problem:* »Kako vemo, katere slogovne podrobnosti so za tega umetnika res značilne?« Ključno načelo te učne ure (primerjava več pristnih del).
- Opazna lastnost → ponavljajoč se vzorec → pripisovanje/razlaga
- **Uvodna razlaga – natančen pogled na pristno delo (npr. podrobnost slike Zvezdnata noč ali kitica pesmi Emily Dickinson):**
- Podajte trditve o delu, ki jih je treba razvrstiti v kategorije lastnost, vzorec, pripisovanje. Primer:
- Na tej sliki so vidne kratke, sunkovite poteze čopiča – *lastnost*
- Van Gogh je v svojih poznih delih redno uporabljal kratke, usmerjene poteze čopiča – *vzorec*
- S temi potezami je izražal svoj notranji čustveni nemir – *pripisovanje*
- **Raziskovanje – skupinsko delo. Analiza pristnih del:**

3–4 dela istega slikarja/pesnika, npr.:

A) Dve ali tri reprodukcije slik iz istega obdobja umetnikove ustvarjalne poti.

B) Povečave/podrobnosti, ki prikazujejo poteze čopiča ali pisavo.

C) Kratki zapiski o tehniki ali življenjepisu iz muzejskega ali literarnega vira.

D) Kontrastno delo drugega slikarja ali pesnika za primerjavo.

Učenci za vsako delo izpolnijo delovni list z odgovori na vprašanja: Katere lastnosti opazimo? Kateri vzorci se ponavljajo v več delih? Kaj je še vedno zgolj naša razlaga?

- **UI napiše opis sloga:**

Poziv, ki ga uporabijo učenci: Samo na podlagi te ene slike/pesmi v približno 150 besedah opiši značilni slog ustvarjalca. Omeni samo lastnosti, ki so v delu dejansko vidne ali prisotne.

Učenci označijo odgovor UI:

- Lastnost
- Utemeljen vzorec
- Nepodprto / pripisovanje
- **UI popravi svoje delo z uporabo več dokazov:**

*Izboljšan poziv:* Popravi opis sloga z uporabo virov A–D. Za vsako slogovno trditev navedi konkretno delo, ki jo podpira, na primer [Delo B]. Če je trditev širši vzorec, sklepan iz več del, zapiši [Vzorec]. Odstrani vsako trditev, ki je ni mogoče podpreti.

*Primerjava:*

Različica 1 → Različica 2

Poiščite:

- eno podrobnost, ki je postala natančnejša;
- eno podrobnost, ki jo je UI odstranila;
- eno novo lastnost, podprto z dokazi;
- eno trditev, ki še vedno zahteva preverjanje.
- **Refleksija/prenos znanja**

Prikažite kratek, za razred primeren primer spornega preverjanja pristnosti umetniškega dela ali pripisovanja avtorstva pesmi.

*Razpravljalno vprašanje:*

- Na podlagi ključnih načel te učne ure: kaj izstopa kot lastnost, kaj kot vzorec in kaj kot pripisovanje?
- Če pastiš, ki ga ustvari UI, uspešno posnema površino nekega sloga, ali to pomeni, da je zajel dejanske značilnosti umetnika?

*Zaključna individualna refleksija:*

Učenci dopolnijo:

1. Slogovna lastnost postane resnična »značilnost«, kadar …
2. Preden zaupam opisu umetnikovega sloga, ki ga poda UI, moram …
3. UI lahko posnema površino sloga, vendar …

# Gradiva

- Projektor / interaktivna tabla z zvočniki.
- Dve sliki »v slogu …«, ustvarjeni z UI, za uvodni motiv.
- Podrobnost ali odlomek pristnega dela izbranega slikarja/pesnika.
- Mini delovni list lastnost–vzorec–pripisovanje.
- Paket virov: 3–4 pristna dela (slike/besedila pesmi) ter kratki zapiski o tehniki ali življenjepisu.
- Delovni list za analizo virov.
- Naprave učencev z dostopom do odobrenega orodja generativne UI (za besedilo in/ali slike).
- Delovna lista za pozive UI in primerjavo za 1. in 2. krog.
- Primer spornega preverjanja pristnosti/pripisovanja za refleksijo.

---

Revision #7
Created 2026-10-20 15:29:50 UTC by Alexander
Updated 2026-10-29 14:15:50 UTC by Jannik